

NARODNI LIST

Glasilo narodne demokracije za mariborsko oblast.

Telefon št. 276 - Ck. račun št. 12853
 O Cene inseratov po dogovoru. O
 Rokopisi se ne vračajo. - Reklama-
 dije (nezaprte) so poštne proste.

IZHAJA VSAK PETEK

Uredništvo in upravništvo „Narodnega lista“ je v Mariboru,
 Jurčičeva ulica št. 4

Naročnina: Mesečno D. 1'25, četrtletno
 Din 3.75, polletno Din. 7'50, letoletno
 Din. 15, izven SHS 20 Din. Naročnina
 se plačuje naprej

Štev. 28

V Mariboru, v petek 24. novembra 1922.

Leto I.

Poglavje o predpravicaiah.

Dandanes kadarkoli čujete na kakšnem političnem shodu ali pa berete v kakšnem časopisu besede, ki vam nikakor ne gredo prav v glavo. Tako n. pr. klerikalci trdijo, da imajo oni izključno pravico do tega, da kmete organizirajo, ker so edino oni stranka, ki sloni na verskih načelih in njim vsled tega pripada predpravica, da naše verno ljudstvo organizirajo.

Na drugi strani pa zopet gospodje od Sam. kmetijske stranke pravijo, da nihče drugi nima pravice iti na kmete kakor oni. Zlasti odkar je demokratska stranka ob času volitev l. 1921. Samostojnim nekako prepustila deželo — seveda le začasno — v najboljšem namenu, da se proti klerikalizmu doseže čim največji uspeh, je Samostojna vsak korak demokratske stranke na deželi gledala zavistno in sovražno in je nam demokratom odrekala vsakršno nadaljno pravico do udejstvovanja na kmetih.

Danes pa — ko vidimo, da je napredna misel na kmetih vsled razcepjenosti naprednjakov v več raznih strank zopet zelo potisnena v ozadje, danes ko vidimo, da klerikalizem vsled nespretnosti in delne nesposobnosti voditeljev novih strank zopet pričena zavzemati svoje stare pozicije, danes vidujemo vsi treznejši možje in mladeniči na deželi, da tako naprej ne gre več in da je nujno potrebno na deželi storiti in združiti v eno fronto vse, kar je napredno, ako nočemo, da bo sadove plodonosnega dela bivše napredne narodne stranke vzela vrage.

Uspehi Samostojne kmetijske stranke so daleč zaostali za upi vseh dobrih in iskrenih naprednjakov. Odbijali so se trgovci in obrtniki z vednim povdarjanjem interesov zgolj enega stanu, odbijala se je tudi inteligenca. Povrh je pa na deželi tudi premalo moči na razpolago, da bi se mogel boj za na-

predno idejo voditi v več frontah. Ponesrečen pa je zlasti poskus, iztrgati kmečki stan iz celote prebivalstva in ga izigravati proti drugim stanovom. Saj so vsi stanovni navezani drug na drugega, morejo skupaj živeti in se skupno truditi v življenjskem boju.

Sprva gotovo zelo zdravo kmečko gibanje je pomenilo prav oster odpor proti klerikalizmu. Danes pa žal pomeni le še izigravanje in zorabljanje kmečkoga čuta zoper druge stanovne, v senci njegovi pa se skriva nesposobnost in brezdelnost večine voditeljev. Neprijetno pa dirne dobrega naprednjaka, če sliši enega izmed voditeljev te stranke, kako poje slavo — dr. Šušteršiču, temu nekada največjemu trinogu napredne misli. Še bolj neprijetno dirne človeka, če sliši, da se voditelj Sam. kmečke stranke najbolj pehajo za to, da se povrne Šušteršič nazaj v našo deželo.

Samostojneži so napram demokratom proglašali monopol na deželo, na kmete — pri tem pa so vsled njihove brezdelnosti zlasti v severnem delu Slo venije klerikalci zopet vdriji v našo hišo in so danes zopet močnejši kot so bili pred leti.

Zato pa pravimo: spoznanje, da treba enotne napredne fronte, vedno bolj prodira in demokratska stranka si ne bo dala jemati pravice, da zopet v kakršnikoli obliki razvije svojo zastavo na deželi. Voditelji demokratske stranke so leta 1906 začeli z narodno stranko orati ledino na polju napredne politike in ne bodo pustili sadov svojega dela mirno odpadati z drevesa našega zdravega naprednega ljudstva radi premale sposobnosti in premale delavnosti drugih, ki bi radi — a ne morejo sami držati napredne fronte. Predpravice za delo ne priznavamo niti sebi niti komu drugemu.

apanaže končno dosegel sporazum. Kralj mu je nakazal lepe prostore za stanovanje v svojem dvorcu.

Pri volitvah v angleški parlament je dobila veliko večino takozvana konzervativna stranka, to je stranka veleposestnikov in industrijev. Druga najmočnejša stranka je delavska stranka.

V Turčiji še ni pravega miru. Sultan je moral pod angleškim varstvom pobegniti na angleški otok Malto. Odrekel pa se ni svojim vladarskim pravicam.

Mirovna konferenca v Lausanni (v Švici), ki naj končno razreši spor med Grško in Turčijo in uredi tudi razmerje med Turčijo in ostalimi velesilami, se je 20. novembra otvorila. Tudi naša država je zastopana na konferenci po dr. Ninčiču.

Širši odbor mariborske krajevne organizacije Demokratske stranke je imel v soboto zvečer štiriurno izredno zanimivo sejo ob skoro polnoštevlnem obisku vseh sočlanov odbora. Po poročilu poslanca dr. Kukoveca o političnem položaju in o potrebi poglobitve strankinega dela na političnem in kulturnem ter gospodarskem polju zlasti v Mariboru kot važni obmejni točki ter bodočem centru samouprave enote se je razvila temeljita razprava o načinu razširjenja in poglobitve strankinega dela v mestu in

okolici. Sklenila se je ustanovitev novih političnih organizacij za razne dele mesta in okolice, ustanovitev kulturnega dela potom mariborskega odseka Zveze kulturnih društev itd. Razpravljalo se je zlasti tudi o komunalni politiki sedanje magistratne večine, o kateri se je na podlagi konkretnih dejstev izrekla ostra sodba. Sobotno zborovanje pomeni pričetek nove ere v političnem razvoju mariborskega naprednega slovenstva.

Novi državni proračun za leto 1923-24 izkazuje 8 milijard 934.611.209 dinarjev 50 para izdatkov in 8 milijard 936.426.819 dinarjev 50 para dohodkov, torej 1.815.610 dinarjev prebitka. To je prvi aktivni proračun naše države. Med izdatki najdemo za vrhovno državno upravo 1.159.141.153.20 dinarjev, za ministristvo prosvete 542.237.186 dinarjev 06 para, za ministristvo ver 61.403.174.32 din., za ministristvo notranjih del 400.905.486.70 din., za ministristvo narodnega zdravja 250.158.826 din. 80 para, za ministristvo financ 1.059.425.000 din., za ministristvo vojne in mornarice 1.508.129.109.40 din., za min. pošte in brzojava 328.749.518.70 din., za min. zgradb 410.523.230, za ministristvo prometa 1.544.135.892.25, za min. trgov. in idustr. 62.000.550.38, za ministristvo kmetijstva 168.107.760 dinarjev, za ministristvo šum in rud 307.194.485.68, za ministristvo soc. politike 423.329.814.97, za ministristvo za agrarno reformo 70.678.554.30, za min. za izjednačenje zakonov 511.877, proračunski rezervni krediti 81 mil. Med dohodki pa: carina 318 mil., pristojbine 1.393.500, monopoli 1.742.210, davek za poslovno obrt 250 mil., inv. davek 50.150.000, posredni davki po novem zakonu 650 mil., državna posestva Belje in Topolovac 23.260.034, neposredni davki 657 mil., prometne pravice 1.900.096.700 itd.

V italijanskem parlamentu je povodom Mussolinijeve vladne izjave slov. poslanec dr. Wilfan ostro nastopil proti politiki vlade ter zahteval jasno izjavo glede politike fašistov napram drugorodnim državljanom. Mussolini je izjavil, da iz mednarodnih razlogov ni govoril o jadranskem vprašanju. Ponoviti mora — je dejal — da Italija ostane na Snežniku, ker je v to sili nujna potreba. Fašistovski listi pozivajo vlado, da razpusti zbornico.

Kitajska — dežela razbojnikov? Glasom poročila »Chicago Tribune« iz Newyorka so predale vlade Zedinjenih držav, Anglije, Francije in Italije kitajski vadi v Pekingu ultimatum, v katerem zahtevajo, da kitajska takoj izpusti onih 10 inozemcev, ki so jih kitajske tolpe oropale svobode in jih drže zaprte, v nasprotnem slučaju pa bodo imenovane vlade razglasile Kitajsko kot deželo, v kateri vladajo razbojniki.

Dr. Vice Ivčević. V Zadru je 14. t. m. umrl g. dr. Vieko Ivčević, bivši drž. poslanec in predsednik dalmatinskega dež. zbora, v starosti 78 let. Bil je v prejšnjih letih ena najmarkantnejših osebnosti v političnem življenju in dolga desetletja voditelj nacionalne politike proti Italijanom od katerih je mnogo pretrpel. Vrlemu redoljubu blag spomin!

Italijansko prijateljstvo do Jugoslovenov in do Jugoslavije v prvi luči. Pri razpravi o Mussolinijevi vladni izjavi v rimskem parlamentu v so-

boto sta podala dva voditelja italijanskega fašizma in obenem sedaj tudi italijanske notranje in zunanje politike v odgovor na izvajanja našega poslanca dr. Wilfana tako jasne izjave, da ne ostaja več nikakih dvonovov o tem, kakšno je italijansko fašistovsko prijateljstvo do Jugoslovenov v Italiji ter do naše države. Tržaški fašistovski poslanec Giunta je rekel glede avtonomije Primorja in Trentina sledeče: »Zastonj je, da si delajo Slovenci in Nemci kake iluzije glede avtonomije, fašistovska vlada jih ne bo nikoli dovolila!« Na Wilfanovo izjavo, da slovensko prebivalstvo zahteva od vlade, da pove jasno, kak j njen načrt, je odgovoril Mussolini: »Na Snežniku smo in bomo ostali!« Glede jadranskega vprašanja pa je rekel, da ga je nalašč izpustil iz svojega poročila. »Težnja jadranske zone« — je rekel — »je v naših srih: imamo začrtano smernico. Moram pa v tem oziru ohraniti najstrožjo rezerviranost. Lahko vas samo zagotovim, da za Reko že ukrepamo. Ko se je obrnil ponovno k Wilfanu je rekel: »Poslanec Wilfan mi ne nameravamo uničiti vašega jezika, nameravamo se ga — naučiti. Nasproti vam hočemo voditi politiko dostojnosti, ne bomo pa dovoljevali izsiljevanja. Nahajamo se na Snežniku in Brenerju ne samo po naravnih pravicah, temveč tudi vsled druge hude potrebe.« Iz navedenih izjav je razvidno dovolj jasno, da je postopanje Mussolinijeve vlade napram našem ljudstvu v Italiji kakor tudi proti naši državi kot taki neodkritosrčno, da se za vsem tem skrivajo posebni gotovo ne prijateljski nameni in načerti. Kaj porediče k temu naša oficijozna beograjska »Samouprava«, ki tako slavi Mussolinijevo prijateljstvo do naše države, da zmerja na nedostojen način celo liste in novinarje, ki v to prijateljstvo ne verujejo?

Italijani onemogočujejo delovanje naših primorskih poslancev v rimskem parlamentu. Italijanski parlament je po sestavi Mussolinijeve vlade itak v celoti pravzaprav le karikaturna, oziroma bolj lutka, ki mora plesati tako kakor jo fašisti potegnajo za vrvice, toda še bolj brez pomena in iluzorna pa ja postala še navzočnost naših jugoslovenskih primorskih poslancev v rimskem parlamentu. Naši poslanci smejo pač še sedeti v poslanskih klopeh, ne smejo, oziroma ne morejo pa govoriti in delovati, kajti tega jim italijanski tovariši ne puste. Vselej, kadar so te dni pri zasedanju italijanskega parlamenta hoteli govoriti naši poslanci, vselej so italijanski zagnali tak hrup, da se ni nič slišalo in da je ostal vsak govor brezpomenben. Prisostvovanju naših poslancev v rimskem parlamentu je postalo tako brezpredmetno in pojavlja se med njimi že resna misel, ali ne bi bilo bolje parlament sploh zapustiti. Proti eksodusu pa govori močno potreba prisostvovanja, če tudi le radi kontroje in se tako sodi, da bodo naši poslanci vseeno še ostali v Rimu.

Domače vesti.

Odlikovani so bili sledeči celjski častniki: gg. polkovnik Ivan Naumović z redom sv. Save 3. vrste, polkovnik Borivoje Tošič z redom sv. Save 4. vrste ter majorja Suput in Plaskan z redom belega orla V. reda.

* »Slovenski Narod« skuša zopet varati javnost glede mariborske oblasti. Demokratski poslanec Gjorgjević je namreč vložil predlog, da se poleg že določenih oblasti v Srbiji osnuje še dvoje novih. Znano je, da bi nekateri Srbijanci želeli v Srbiji manjše oblasti nego so dozda določene. Manjše oblasti osnovati je po ustavi mogoče, ne pa takih, ki bi obsegale nad 800.000 prebivalcev. Zato so upi »Slov. Naroda«, da bi se dala pokopati tudi ustanovitve mariborske oblasti, le drzno varamje javnosti če bi kak tak predlog maletel na odpor pri radikalcih in demokratih. Je križ, če se hoče delati politika z vidika ljubljanskih cerkvenih stolpov!

m Škriatinka v Mariboru. Nujno potrebno je, da se škriatinka, ki se je v mestu zelo razširila, začne v interesu prebivalstva energično pobijati. Prebivalci se opozarjajo na to, da se mora vsako obolenje za škriatlico ali smrt za njo obolelega bolnika, tudi vsak sum te bolezni ali smrti nemudoma prijaviti mestnemu magistratu (fizikatu) kot sanitetni oblasti. Osebe, ki so dolžne prijaviti, so razen zdravnikov tudi babice, bolni strežnice, poglavarji družine, predstoiniki javnih in zasebnih učilišč, stanoda delci, posestniki gostiln in vinotočev, ter hšni posestniki. V vsakem slučaju obustitve te prijave se bo postopalo s vsako strogoštopo po zakonu. Nadalje se prebivalstvo opozarja na to, da se mora do naslednjega za vsako odsotnost iz šole v vseh bolan doprinesiti najpozneje 3. dan odsotnosti zdravniško potrdilo o kakovosti bolana odsotnosti učenca.

Otvoritev uradnih dni trgovske in obrtne zbornice v Celju. Trgovska in obrtna zbornica v Ljubljani opozarja vse interesente iz Celja in celjske okolice ter Savinjske doline, da se bodo pričeni z 21. novembrom vršili vsak terek uradni dnevi v Celju in sicer v uradnih prostorih javnega skladišča in prevozne delniške družbe. Pred otvoritvijo uradnih dni se je vršil v ponedeljek, dne 20. novembra zvečer ob 20. uri v mali dvorani Narodnega doma sestanek interesiranih krogov, v katerem se je pojasnilo pomen, namen in delokrog zborničnih uradnih dni.

Zaščita stanovanjskih najemnikov pred previsokim zvišanjem najemnin tudi v novem stan. pravilniku ne odpade popolnoma. Dr. Žerjav je pripravil k stan. zakonu novelo, ki bo dala ministru za soc. politiko pooblastilo, da predpiše meje, do katerih se sme po 1. jan. 1923. gospodarsko slabšim slojem zvišati najemnina. Min. svet je novelo v principu sprejel, podrobno bo o njej še razpravljaj.

m Žrtev svojega poklica. Včeraj je v tukajšnji vojaški bolnici umrl orožniški kaplar g. Franc Škerlec, katerega je obstrelil svoječasno znani pohorski razbojnik Kampf, ko se je iztrgal orožnikom, ki so ga zasledili v neki gostilni na Teznu. Škerlec je na zadobljeno rani bolehal neprestano in videlo se je takoj, da ne bo okreval; včeraj je podlegel bolečinam in tako zapustil v bedi svojo mlado ženo in obitelj. Pogreb moža, ki je izgubil svoje življenje v obrambi varnosti drugih, se vrši jutri v četrtek 23. t. m. v Hočah. Bodi mu ohranjen hvaležen spomin!

m Proslava 50-letnice vinarske in sadjarske šole v Mariboru združena z otvoritvijo srednje kmetijske šole se je vršila minulo nedeljo ob številni udeležbi zastopnikov oblasti, korporacij in bivših gojencev tega zavoda po določenem vzporedju. Po nagovoru pokr. namestnika Ivana Hribarja je ravnatelj Žmauc obrazložil zgodovino zavoda. Svetnik Rohrman je predaval o kmetijskem vodstvu v naši državi. Ministra za kmetijstvo je zastopal načelnik ministrstva Jovanovič. S kratkim nagovorom je izročil pokr. namestnik Hribar uslužbencema zavoda Juriju Komarju za njegovo 26-letno in Francu Frasu za njegovo 14-letno službovanje na zavodu priznalno pismo in vsakemu po 1000 K nagrade, nakar je bila slavnost z odpevanjem državne himne in vzkliki na kraja zaključena. Povabljenim gostom je priredilo ravnateljstvo banket.

Železnica Ormož—Ljutomer—Murska Sobota. Komisija, ki je pred kratkim dospela v Ljutomer, je sestojala

iz zastopnikov državne in Južne železnice ter se je na licu mesta pogajala v zadevah, ki se tičejo pri gradbi omenjene proge obah strank. V Ljutomeru ostane dosedanji kolodvor ter se le nekoliko razširi. Proga se zgradi sicer kot večja železnica, toda zgornji u-stroj, kolodvori itd., vse to se zgradi za lokalno progo in to iz gmotnih ozirrov. V potrebi se proga lahko v kratkem času ojači. Varijanta prekmur-skega dela proti Beltincem je izmerjena; zdaj se dela na varijanti skozi kačje grabe — razvodje med Dravo in Muro — ki obeta zgradbo precej poenostaviti in poceniti.

— Moška in ženska podružnica »Družbe sv. Cirila in Metoda« v Trbovljah sta imeli svoj letni občni zbor v nedeljo, 12. novembra v dvorani ge. Forte. Po iskrenem pozdravnem govoru predsednika g. J. Velkovrha se je izvršil običajni dnevni red. Tople besede obah tajniških poročil so našle med zborovalci živo zanimanje in odobravanje. Nato so se vršile volitve per acclamationem. Izvoljeni so do malega vsi stari odborniki, vsi vrlo idealni in za narodno stvar požrtvovalni člani. Po oficijelni rešitvi programa se je razvila prijetna domača neprisiljena zabava. Pripomniti je treba, da je bilo med zborovalci prav mnogo narodno zavednega delavstva, ki se živo zanima za našo prosvetno društvo. Vzorna harmonija cele družbe je vzbujala v sreih vseh udeležencev prijetna čustva in lahko trdimo, da se polagoma otresemo materialistične vojne psihe. Občni zbor je posetil odgovorilni glavne družbe g. Fr. Skuli, ki je navzoče v imenu glavne družbe toplo pozdravil ter jih z gorkimi besedami vzpodbujal k novemu delu, dokazujoč zborovalcem, da bo naš narod le takrat dosegel višek svoje moči in sreče, ko bo srce vsakega posameznika plamtelo v nesebični požrtvovalnosti v zavesti gorke ljubezni do domovine. Moralni uspeh je velik in tudi gmotni ne bo izostal. Zasluga je obah odborov, posebno pa g. Velkovrha, ki je priredil za ta večer originelen plebiscit z narodnimi kolki. Ko bi vse CM podružnice sledile temu vzgledu!

— Smrtna kosa. V Gornji Radgoni je umrl tamošnji gostilničar in mesar Franc Zangl, star 45 let.

— Novo gerentstvo za ok. zastop v Slov. Bistrici. Za gerenta je namesto umrlega g. P. Novaka imenovan g. Alojz Pinter, trgovec v Slov. Bistrici, v gerentski sosvet pa gg.: Hinko Gril, mesar v Slov. Bistrici, Pavel Zabošnik pos. v Novivasi, Jakob Vehovar, pos. in župan v Sp. Ložnici, Fr. Kumer, pos. v Sp. Ložnici, dr. Jože Pušnik, odv. v Sl. Bistrici, Jakob Pahič, pos. v Lokanjivasi, Al. Bračič, pos. v Vrhlogi, Iv. Kos, trgovec v Sl. Bistrici. Novi gerent in sosvet prevzamejo v ponedeljek posle.

— Krvava rodbinska drama v Dalmaciji. V Zernovci v Dalmaciji je živela družina Jerkovič radi nekega posestva v prepiru. Te dni je prišel Ivan Jerkovič na svoj travnik, kjer je tudi nekaj sadja. Tam pa je zagledal svojega strica Antona Jerkoviča, ki je pobiral njegovo sadje. To ga je tako razjezilo, da je vzel puško ter zagrozil, da jih postreli, če ne puste njegovega sadja. Ko se stric za njegovo svarilo ni zmenil ter sta njegova sina navalila nanj, je brez pomisleka sprožil puško ter svojega strica na mestu ustrelil. Takoj po storjenem zločinu je zbežal na orožniško postajo ter se sam prijavil.

— Društvo nekadilcev se je osnovalo v Sarajevu ter si nadelo nalogo pridobivati dosedanje kadilce za to, da v protest proti povišanju tobacnih cen opuste kajenje. Kakor poročajo listi, ima društvo že mnogo pristašev in izkazuje lepe uspehe. V »stavko« so vsled podražena stopili tudi kadileci po drugih krajih naše države, čeprav se niso organizirali. Tudi v Mariboru je več dosedanjih in to celo strastnih kadilcev sklenilo opustiti kajenje, kar se tudi v trafikah že precej čuti. Trafikanti splošno tožijo, da prodajo sedaj mnogo manj tobaka kakor pa so ga doslej. Vprašanje je le, koliko kadilcev bo ostalo zvestih tej »stavki«? Bati se je, da bo le preveč »Streikbrecherjev«.

— Zahvala. Dne 12. novembra se je izvršila v gostilni g. Štrausa v Zg. Kungoti veselica s plesom, srečolovom, šaljivo pošto in licitacijo v prid nakupu šolskih potrebščin ubogim učencem tuk.

šole. — Čisti dobiček od prireditve je znašal 668 dinarjev. Šolsko vodstvo se tudi tem potom iskreno zahvali vsem, ki so z lepim prizadevanjem in z darili omogočili lep gmotni uspeh. Zahvala gre tudi g. gostilničarju Štrausu, ki se je trudil, da je prireditve čim najlepše uspela.

Društvo lesnih trgovcev v Celju se ustanovi dne 27. novembra ob pol dveh popoldam v hotelu Balkan. Delokrog društva obsega politične okraje Brežice, Celje, Konjice ter sodne okraje Rogatec, Šoštanj in Slov. Gradec.

— Dvojna smola. V nedeljo dopoldne so neznani fantalini vzeli nekemu Leopoldu Korenu v Brezju njegovo kolo, povrh pa ga še pošteno premlatili. Orožništvo je uvedlo preiskavo.

— Vlom v Dolgošah. Pred nekaj dnevi so trije »prijatelji« iz Maribora odprli stanovanje Ivana Tkajčiča v Dolgošah te rmu odnesli približno 4000 kron denarja. Dolgoprstneže je orožništvo izsledilo ter izročilo sodišču.

— Ne prepuščajte dece same! V Lučah se je od Brataničove komaj leto stare deklice odstranila pestanja. Dete udari po svetilki, ki se prevrne in ubije, petrolej pa razlije po detetu in vname. Revče se je seveda opeklo in v mukah preteklo nedeljo izdahnilo.

— Krvočni oče. Peter Lackovič, bogat kmet v Sremski Mitrovici, je bil zelo udan pijači in ni ga skoraj bilo dneva, da bi se ne bil nasrkal božje kapljice. V takem stanju je bil zelo razborit, kar je posebno občutila njegova rodbina. Tudi pred par dnevi je v takem razpoloženju prirobantil domov. Začel se je prepirati, nazadnje pa je začel pretepati svojega 15letnega sina, ki je ležal bolan ter ga tepel tako dolgo, da je zdihnil. Posurovelega očeta je orožništvo izročilo sodišču.

— Nesreča ali zločin? Dne 11. novembra se je v potoku Ščavnica našlo truplo najbrž dne 4. novembra ponesrečenega, 66 let starega Alojza Münhofer iz Sv. Petra pri Radgoni. Ni še dognano, ali se je ponesrečil isti večer vsled hude nevihte in padel v potok ali je bil oropan, ker mu manjka večja svota denarja.

— Odkritje novih rudnikov v Bosni. V bližini Bosanskega Broda so zadnje dni odkrili večje plasti kanlina (gline za izdelovanje nafte). Novo odkrite rudnike prevzame baje neka francoska družba, ki bo zgradila v Brodu tovarne za predelavo rud, posebno za izdelavo porcelana.

Upravno sodišče v Celju. Na svoječasno brzojavno sporočilo sklepa celjskega obč. sveta glede nastanitve upravnega sodišča v Celju, je pravkar odgovorilo ministrstvo pravde, ki se izraža laskavo o pripravljenosti obč. zastopa, da dobi upravno sodišče primerne prostore. Radi podobnejših informacij odpošilja ministrstvo konec meseca v Celje posebnega odposlanca. Za enkrat se ne bodo stavile previsoke zahteve, ker se mora to sodišče iz budžetnih ozirrov šele polagoma izpopolniti.

Stari kapucinski most v Celju je že v tako slabem stanju, da ga bo nekega lepega dne odnesla Savinja. Ker za novi most še ni kritja in bo stavljenje istega s predpripravami trajalo približno dve leti, je sklenil obč. odbor, da se prihodnjo pomlad stari most temeljito popravi. Gradbena direkcija je preliminirala v to svrhu približno Din. 200.000. H kritju se pritegne tudi okr. zastop in okoliška občina. Istočasno se vrše predpriprave za zidanje novega mostu.

Obrtno zadružno nadzorništvo v Celju se je s 1. t. m. preselilo iz dosedajšnjih prostorov (v pisarni dr. Laznika - dr. Goričana v Prešernovi ulici št. 3) v lastne lokale v Vrvarski ulici št. 1 (nasproti okoliški osnovni šoli). Uradne ure začasno od 9.—12. in od 15.—18. ure.

Klerikalni napadi na Mestno hranilnico v Mariboru.

Vsled neprestanih napadov od strani »Straže« na Mestno hranilnico v Mariboru pojavlja se vedno večja zbeganost in nezaupnost med vlagatelji. Opaža se tudi, da delujejo neki elementi skrivoma na to, da se ugled hranil-

nice zmanjša in da se na prefrgan in zloben način sugerira občinstvu bojaznen za prihranke, ki jih ima naložene v hranilnici.

O tem priča posebno zadnji napad v »Straži« z dne 6. t. m., kjer se z vse preciznostjo trdi, da ima dr. Irgolič pri Mestni hranilnici dolga nad 4 milijone, ki so v nevarnosti, da bodo za hranilnico zgubljeni, dočim je resnica, da g. dr. Irgolič ni dolgoval hranilnici niti polovico toliko in je to posojilo bilo vključeno na prvem mestu na njegova posestva ter je torej bilo povsem izključeno, da bi bila pri tem posojilu pretiata tudi le najmanjša nevarnost zgube. Danes je tudi ta dolg poravnat ter nima hranilnica niti pare tiritati od dr. Irgoliča. Kar se pa tiče morebitnih zasebnih dolgov dr. Irgoliča, je to njegova zasebna zadeva, kar vendar lahko vsak otrok uvidi, in ki ne brigajo hranilnice prav nič, kakor tudi ne morejo brigati Spodnještajerske ljudske posojilnice eventualni zasebni dolgovi njenih odbornikov.

Namen napadov »Straže« na Mestno hranilnico je prozoren. Napadati, blatiti, sumničiti se hoče ta denarni zavod, ki je eminentne važnosti za celo Slovenijo, toliko časa, da se ga popolnoma diskreditira in to samo za to, ker ni v klerikalnih rokah in pa, da se »dvignjenimi vlogami okoristijo klerikalni denarni zavodi in banke.

V pomirjenje vsej javnosti, ki se je dala zbežati po noticah »Straže«, pa bodi povedano, da stoji Mestna hranilnica v Mariboru na trdnih nogah, da se najlepše razvija, da so se vojna posojila tekom treh let zmanjšala za 6 milijonov in da je denar pri tej hranilnici bolj varno naložen, kakor pri vsakem drugem denarnem zavodu v Mariboru. Ovira v še lepšem napredovanju hranilnice so pa samo neprestani hudobno zaviti napadi »Straže«, njeno huškanje, beganje občinstva in razširjanje zlobno potvorjenih podatkov, dobljenih direktno iz knjig, ki so na razpolago perlegendnemu odboru hranilnice, ki ga magistrat vsak čas lahko pošlje, da pregleda poslovanje, kar se je tudi zgodilo dne 4. t. m.

Hranilnica bi že davno nastopila sodnijskim potom napram tem hudobnim obrekovalcem okoli »Straže«, kar pa ne more, ker ščiti odgovornega urednika »Straže« poslaniška imuniteta. Odtod tako siguren nastop v natolcevanju in obrekovanju.

Hranilnica stoji pod državnim nadzor stvom in je nadzorna oblast poverila posle vladnega komisarja pred dvema leti gospodu okrajnemu glavarcju dr. Lajšnicu v Mariboru. Kot tak bi gotovo posegel vmes, če bi bile vloge posameznih strank le količakj v nevarnosti, za kar pa ni bilo in tudi ni najmanjšega povoda.

Lansko leto v novembru in decembru je pustil mestni magistrat mariborski, izzvan po napadih »Straže«, hranilnico revidirati po strokovno izvežbanem revizorju, kateri je izvršil revizijo z vso strogotostjo, toda objektivno, in konstatiral v revizijskem poročilu z dne 20. decembra 1921. da upravni odbor in ravnateljstvo hranilnice vestno izvršujeta svoje dolžnosti, da je knjigovodstvo v najlepšem redu, da uradništvo svoje službene dolžnosti redno izvršuje itd.

Želeti bi bilo, da pošlje sedaj tudi nadzorna oblast svojega revizorja v svrhu ugotovitve, ali so napadi na hranilnico opravičeni. Ako ne, mora v zaščito tega največjega pupilarno varnega denarnega zavoda na bivšem Štajerskem storiti vse korake, da se zaupanje ljudstva zopet pridobi in utrdi. Le s tem bo vladna storila svojo dolžnost. Mestni hranilnici pa priborila ugled, ki ji po vsej pravici gre. Upamo, da bo to nadzorna oblast storila iz lastne inicijative, ker si vendar ne bo pustila dopasti, da to časopisje »Straže«, »Slov. Gospodar«, »Naprejš« (itd.) za hrbtom vladnih funkcijonarjev napada in z lažnjivimi članki obrekuje zavod, za katerega ima vlada po svojem zakonom komisarju isto odgovornost, kakor odborniki hranilnice sami. Apeliramo na vlado, da tej naši želji ozir. zahtevi ugodi v pomirjenje vlagateljv.

Širite Narodni list!

Ptujske novice.

Nesreča s tovornim avtomobilom. Alojz Repa na Ptujski gori se je dne 13. nov. 1922 težko ponesrečil. S tovornim avtomobilom je vozil kamenje iz Majšperga na Ptujsko goro ter se vračal s praznim autom navzdol v Majšperg. Pri tem mu je ušel auto čez cesto v globočino in se prevrnil. Repa bo okrevaval.

Smrtna nesreča. Sin udove Pulko v St. Lovrencu na Dr. p. je vozil kostanj les za tovarno čreslovine v Majšpergu. V Podložah, ko je peljal navkreber, je skočil z voza, pa tako nerodno, da je padel pod voz in mu je kolo glavo zdrobilo, da je bil takoj mrtev.

6 bikov in 12 telic murapoljske pasme so kupili kmetovalci v ptujskem okraju po spredovanju vladnega komisarja g. Brenčiča in živinorejskega instruktora g. M. Zupanca na plemenskem sejmju v St. Jurju ob j. ž. za zboljšanje živinoreje v ptujskem okraju.

Dopisi.

Slovenska Bistrica. Poročil se je v četrtek, dne 15. novembra v Laporju pri Slov. Bistrici gosp. Alojz Šifrer, napredni trgovec v Laporju, z gospodično Lojzko Vehovar, hčerko veleposestnika Franca in Marije Vehovar iz Videža. Iskreno častitam! — Kakor lansko leto, bo Čitalnica v Slov. Bistrici tudi v zimski dobi 1922-23 vprizorila več gledaliških predstav. Tako se vrši prva predstava v soboto, dne 18. novembra ob 20. uri zvečer v dvorani hotela »Beograd« in se otvori s trodejanke »Pereant možje.« — V nedeljo, dne 19. novembra ob 14. uri popoldne se bude ista igra ponavljala. Ker vlada za take prireditve tukaj vedno zanimanje — upamo, da bo dvorana kakor navadno — polna.

Šmartin pri Slovenjgradcu. Na Martinovo nedeljo, dne 12. nov. so pri nas ustanovili orliški krožek. Seveda v kaplaniji. Gospod kaplan, ne izzivajte! Mi Šmarčani hočemo mir v fari. Hujškačev in zagrizenih strankarjev ne maramo. Če ste prišli k nam delat sovraštvo, nemir in prepir, tedaj je boljše, da odidete takoj nazaj, odkoder ste prišli. Kaplanija, katero moramo mi farmani popravljati in vzdrževati, ni orlovsko gnezdo. — Na god našega cerkvenega patrona sv. Martina bi se pač spodobilo, da bi se okinčala cerkev, ne pa kaplanija; da bi visela na stolpu cerkvena ali slovenska zastava, ne pa na kaplaniji orlovska. Zlorabo prižnice za agitacijske namene »orliške zveze« si pa enkrat za vselej prepovemo. Bodite tudi tako prijazni, pa ne jemljite na bernjo za bernjače nikdar več orlovskih izzivačev, ki nas pridejo na dom izzivat, potem pa tožijo. Še ljubeše bi nam bilo, ako bi se v bodoče izogibali nas in naših hiš ter pobirali bernjo samo po orlovskih gnezdih. Po sprejemu je g. kaplan zaobljubil, oziroma zaprisegel, — kakor so pravili nekateri — vse ude (tudi nedoletne dečke in dekleta), ki so pristopili k orlom ter jih tako zavezal za celo življenje na orliško zvezo. Od koga imate, g. kaplan, to pravico? Od Boga?! G. dekan, vi ste sodogovorni na kaplanovem delovanju. Povejmo vam, dokler bo v naši fari slepomišil le še eden orel, vam ne damo za zvone, orgle in druge cerkvene reči — fičjaka več. Za vsako izzivanje s strani orlov, prepir in nemir, ki bo nastal med našo mladino, ter njih nasledke bomo vas kot povzročitelja klicali na odgovor. To na znanje!

Iz Rogaške Slatine. Po dolgotrajnem deževju, ki je odvrnilo v septembru marsikakega gosta od obiska našega zdravilišča, je razlilo zopet blagodejno solnce svoje žarke po lepi Rogaški Slatini in nje okolici. Sramežljivo zakriva preje tako mnogobarveni park svoje spremenjeno lice pod zimsko odejo, s katero ga je odel skrbni vrtnar, a po belih peščenih potih se ogrevajo gosti — prvi gosti zimske sezone. Počasi, z nekakim nezaupanjem so se začeli oglašati in prihajati. Ni čuda! Kdo si more predstavljati Rogaško Slatino, če jo pozna iz letne sezone, v zimskem miru. Razkošnost, mednarodno vrvenje, godba, koncerti, a sedaj vse tiho in mirno. Če pogledam na ta park, se mi zdi, da gledam na jezero po burnem viharju. Preje

valovi, sedaj mirna gladina. In zdi se ti, da se razlije vsa tvoja notranjost po tej gladini, kjer jo boža lahek vetrč tako blagodejno, da čutiš v sebi vso srečo življenja. V tem trenutku se ti zdi nerazumljivo, da morejo iskati ljudje zdravja v viharji dobi letne sezone, ko more vendar ta rajski mir združen s tukajšnjimi zdravilnimi sredstvi najbolje učinkovati na proces tvojega zdravljenja. Prost vseh spon svojega poklica in družabnega življenja prav tako, kakor ti prija. In to je ravno balzam za tvoje razburjene živce, ki ti povzročajo vse domnevane in tudi resnične bolezni. In zdi se mi, nja si urediš tu za nekaj dni življenje da nisem osamljen s temi svojimi narzori. Na obrazih gostov vidiš tako tiho zadovoljstvo, kot bi ne bilo na svetu ne bolezni in ne zabav. In če jih opazuješ v kavarni pri čitanju časopisov, vidiš, kako hitro jih položijo na stran. Le nič slišati od zunaj, dokler še trajajo dnevi miru in odpočitka. In čudiš se, kako oživi v tej naravi gost, ki je prišel sem nezadovoljen sam s seboj in mrzeč ves svet. Dober zrak

Središče. Sokolska prireditel na Martinov večer je nad vse pričakovanje lepo uspela. Pod krovom Sokolskega doma se je zbrala številna množica, med njimi nad sto gostov iz bratskih društev. Čakovanje se je ovirala na udeležbi slavnostne otvoritve nove bolnice, zato so pa v tem večjem številu prispeli dragi nam gostje iz Ptuj pa tudi Ormož in Maribor nista zastajala. Po krasnem koncertu, za katerega smo dolžni Glasbeni Matici iz Maribora še posebne zahvale, se je razvila pristrčna zabava. Iz vseh govorov je odsevalo navdušenje. — Slovenec, Srb, Hrvat, Sokol in vojska so vpletali novih cvetk v vedno sveži venec bratske sloge in ljubavi. Bil je lep večer in hvala vsem, ki so k temu pripomogli. Zdravo!

Ljutomer. Dne 13. t. m. je pri novi hiši, ki jo gradi trgovec Krajin na Glavnem trgu, padel delavec Mihalč s prvega nadstropja kakih 8 m globoko. Onesvestil se je takoj, toda zdaj je kljub notranjim poškodbam izven nevarnosti. Nezgoda se je pripetila pri razdiranju odra; menda ne zadene stavbenika nobena krivda. Še isti večer so se posestniku Antoliju splašili konji; eden izmed njih je drvel v mraku skozi trg, prevrgel hlaseca trgovca Seršena, ki ga je potem še pozvolil voz tuk. župnjišča, čigar konji so se tudi splašili. Strli so mu roko in nogo.

Polensak. Naš župnik Podpiatnik je mariborski ordinarijat speljal na led, da je dovolil župniku ozir. naši cerkvi vložiti tožbo zoper župana Fr. Laha na odstranitev spomenika, ki je bil s stroški nad 30.000 K postavljen domačim žrtvam svetovne vojne v spomin. Samo župnik Podpiatnik je zmožen take srčne in kulturne sramote, da onečarša spomin na one domačine, ki so žrtvovali življenje v vojni. — Neumevno nam je, kako je mogel ordinarijat dati dovoljenje za tožbo, ki s svojim zahtevkom na odstranitev spomenika globoko žali predvsem farane in sorodnike, kojih sinovom je postavljen spomenik in žali tudi sicer — vsa-ko pošteno srce. Sodišče je sedaj v smislu predloga Lahovih zastopnikov odvetnikov dr. Senčar in dr. Šalamun razsodilo, da se tožbeni zahtevki zavrne kot neutemeljeni in ima naša cerkev plačati vse prave stroške. Spomenik tedaj ostane na svojem mestu, km. šk. ordinarijat pa prosimo: posurovelega župnika Podpiatnika reši nas — o gospod! Če pa gospodje pri ordinarijatu nočejo upoštevati menda soglasne in upravičene želje vseh faranov, potem se naj ne čudijo — posledicam.

Gospodarstvo.

Alli se izplačajo umetna gnojila?

Mišljenje o umetnih gnojilih je med praktičnimi kmetovalci še zmerom različno, četudi rabimo umetna gnojila že več desetletij. Vzrok tiči v tem, ker so se dosegli poleg dobrih uspehov tudi posamezni neuspehi.

Voščiče se lahko trdi, da se umetna gnojila povsod izplačajo, ako jih pravilno rabimo. Najboljši dokaz za to nam je rastoča poraba umetnih gnojil. Ako bi se umetna gnojila ne izplačala,

gotovo bi se ne rabila v takem obsegu, kakor se to danes godi.

Gospodarji, ki imajo pomisleke proti dobičkanosti umetnega gnojenja, jih imajo zaradi slabih izkušenj s temi gnojili. Te slabe izkušnje pa prihajajo od tuj, ker se je ali nepravilno gnojilo ali pa, ker so to zakrivile neugodne vremenske razmere.

Če so vremenski vplivi vzrok nepovoljnemu uspehom kakor na pr. lanske in letošnjo sušo, potem ni datati krivde umetnim gnojilom, ampak slabemu vremenu. Še manj pa smemo pripisovati krivdo umetnim gnojilom v tem slučaju, če jih nismo sami krivi, če se nam umetna gnojila ne izplačajo.

Zaradi tega je važno in potrebno, da se najprej sami do dobrega poučimo o učinkovanju in o dobičkanosti umetnih gnojil na naši zemlji in pri naših sadežih. Najlažje to dosežemo, če delamo gnojilne poizkuse. Taki poizkusi nas najboljše prepričajo, kako se umetna gnojila po naših kmetijah sponašajo in kako se izplačajo. V tem oziru se je pri nas že veliko zamudilo.

Umetna gnojila se najbolj uspešno rabijo na dobri zemlji in ob ugodnem letnem vremenu. V takih slučajih so se dosegli najugodnejši uspehi. Ob ugodnih pogojih sploh ne more biti nobenega dvoma o tem, ali se umetna gnojila izplačajo ali ne. To je dognana stvar. Gre tedaj le za slučaje nepravilnega gnojenja ali pa za slučaje neugodnih vremenskih vplivov, zlasti suše, ki jo izkušamo sedaj že dve leti sem.

Poglobimo živo plast!

Po raznih naših krajih smo primorani plitvo orati iz enostavnega vzroka ker je njivska zemlja plitva. To vidimo po krajih, kjer leži vrh globokih plasti drobnega in debelega proda le tenka plast rodovitne zemlje, ali pa tam, kjer je zemlja oozlw éudk LSSS tam, kjer je zemlja tako kamenita, da ne moremo s plugom globlje v zemljo. Tam, kjer imamo plitvo plast zemlje, so seveda tudi pridelki bolj pišli. Če ni prostora v zemlji, se tudi korenine ne morejo tako uspešno razvijati in do sledno tudi vsa rastlina ne. V taki zemlji je manj živeža, in tudi neugodni vremenski vplivi so bolj škodljivi. Je pač tista prikazen kakor pri reji živine, ki ob pišli in slabi reji ne more dati tistih užitkov, kakor v dobrih hlevih.

Ves drugačen pa postane položaj, če imamo na njivah globoko plast zemlje, in sicer dobre zemlje. Tukaj je pa škoda, če zemljo plitvo obdelujemo. Po takih legah naj se oranje poglobi in naj se živa plast nizdol poveča. Z globokejšo obdelavo pridobimo v vsakem pogledu in povzdignemo lahko še močno rodovitnost naše zemlje. Mi poživimo s tem del spodnje plasti, ki je ležala dosedaj nedotaknjena in mrtva, in jo pomešamo z oravno plastjo. Na ta način povečamo živo plast, ki postane močnejša in rodovitnejša. Rastline se v taki plasti bolj vkoreninijo in dobe živeža. Vsa prehrana se na ta način izboljša. Izpremene se v ugodnem zmislu pa tudi vse druge razmere v zemlji, zlasti v tem pogledu, da se v taki zemlji rastline veliko lažje upirajo suši in moči, kakor pa na plitvih tleh. Kaj to pomeni, smo se lahko prepričali lansko in letošnjo leto. Z globokejšim obdelovanjem se pa njive tudi bolj čistijo od plevela, kar je po naših krajih tudi veliko vredno, če pomislimo, koliko stroškov in dela in koliko škode nam povzroča nadležni plevel po naših njivah.

Velike vsestranske so koristi globokejšega oranja, če imamo pripravne lege za to. Če hočemo tedaj na globoki zemlji povzdigniti naše pridelke, je treba, da poglobimo dosedanjo brazdo. Globoko oranje se priporoča sedaj na jesen, in sicer za okopavine, ki jim dobro gnojimo. Če nimamo pripravnega pluga, naj se kupi Zakov plug, ki je čisto železen in pripraven za globokejšo obdelovanje.

—o—

Oddaja vinskih trt iz državnih trtnih nasadov. Drž. vinarsko nadzorstvo v Mariboru daje s tem vinogradnikom na znanje, da se bodo spomladi leta 1923 oddajale trte iz drž. trtnih nasadov v Sloveniji (podpisano nadzorništvo ima na razpolago okoli 50.000 cepljenk, 25.000 korenjakov in 200.000 ključev) po sledečih

cenah in sicer: 1) cepljenke Ia, 1000 komadov za 1500 D, 2) korenjaki Ia, 1000 komadov za 300 D, 3) ključji Ia, 1000 kom. za 150 D. — Pri delitvi trt se bo oziralo v prvi vrsti na manj imovite posestnike, ki doprinesejo od pristojne občine tozadevno potrdilo. Nadalje veljajo te cene le na oddajnem mestu v pristojni državi. Trtnici. Omot in dovoz na železnico in pošto se zaračuna posebej. Trte dobijo le vinogradniki iz Slovenije, ki se zavežejo, da bodo iste sadili na lastni zemlji. Pri dodelitvi korenjakov se bo oziralo v prvi vrsti na one naročnike, ki nameravajo zasaditi lastni matičnjak, pri dodelitvi ključev pa na one, ki cepijo trte za lastni vinograd in ne za prodajo in ki doprinesejo tozadevno potrdilo pristojne občine. Naročila se sprejemajo pri drž. trtnih nasadih in pri gorej imenovanem nadzorništvu in sicer najkasneje do 10. dec. t. l. Po tem roku se trte razdelijo sorazmerno med vse opravilne naročnike, katerim se dostavi tozadevna nakaznica. Vsak naročnik, ki se mu nakazejo naročene vrste trt, je obvezan iste prevzeti in plačati. Naročniki, ki dobijo dodeljene druge sorte nego so jih naročili v nadomestilo, morajo nakaznice, če dodeljenih vrst ne želijo, tekom 14 dni s priporočeno pošto vrniti, drugače so tudi oniavezani nakazane trte prevzeti in plačati.

g Zagrebški trg 20. noevembra. V kronah po 100 kg postavno bačka odn. vojvodinska postaja: pšenica 1600—1630, rumena koruzt stara 1380—1420, nova umetno sušena 1110—1150, rž 1400—1550, oves 1050—1150, moka pšenična »0« 2350—2400, »2« 2250—2300, »4« 2150—2200. Tendencja neizpremenjena.

g Tržne cene v Celju 15. novem.: Govedina v mesnicah Ia 52 K, IIa 48, na trgu Ia 48 K, IIa 36 K; teletina Ia 64 K, IIa 56; svinjina Ia 80 K, IIa 70; slanina domača 120 K, ameriška 106—112 K, mast domača 124 K, ameriška 112 K; 1 kg šunke 120 K, 1 kg kranjskih suhih klobas 120 K; 1 majhen piščanec 35—45, večji 60 K, kokoš 90 K, petelin 100 K, raca 120 do 130 K, gos 325—350 K, domači zajec 30—60 K, 1 divji zajec 150 K, 1 kg srne 70 K, 1 l mleka K, 1 kg surovega masla 152 K, čajnega 240 K, masla 152 K, eno jajce 7.50 K, 1 l starega vina 40—58 K, novega 28—40 K, piva 24 K, žganja 100 K, 1 kg belega kruha 26 K, črnega 22 K, 1 žemlja (mala) 2, velika 4 K; 1 kg jabolk Ia 12—16 K, IIa 10 K; sladkor v kockah 70 K, kristalni 60 K; 1 l namiznega olja 80 do 100 K, bučnega 136 K; 1 kg moka št. 0 25 K, št. 2 24 K, št. 4 22.60 K, št. 6 20 K; 1 kg koruzne moka 15.60 K, ajdove 30 K; 1 q sladkega sena 900 K, polsladkega 800 K, kislega 600 K, slame 500 K; 1 kg krompirja (na drobno) 7 do 7.50 K.

— Tudi ustne kupne pogodbe o nepremičninah se morajo prijavit davčnemu uradu v roku 15 dni, določenem v členu 131 taksnega in pristojbinskega pravilnika (Uradni list 104-1921). Prekoračenje tega roka ima za posledico kazen v petkratnem iznosu redne takse (glej razglas Delegacije ministristva financ št. B II 1013-1—1922, ki izide v Uradnem listu).

g Podaljšanje roka za žigosanje predvojnih posojil bivše Avstro-ogrške monarhije do 15. decembra 1922. Delegacija ministristva financ v Ljubljani objavlja uradno, da je gospod finančni minister z odločbo D br. 25.565 z dne 6. novembra t. l. odredil: 1. Do 15. decembra 1922 se morejo v zmislu pravilnika D br. 4019 iz leta 1920 (Ur. list št. 97 od 23. avg. 1920.) še popisati in žigosati obveznice predvojnih posojil bivše avstro-ogrške monarhije, katerih lastniki doslej še niso bili dali žigosati. Popisale in žigosale se bodo tudi obveznice predvojnih posojil, ki so bile deponovane in so se nahajale v inozemstvu ter so bile vrnjene lastnikom in vnešene v našo državo, brez ozira na to ali so žigosane z inozemskim žigom ali ne. Vse obveznice, ki so bile vnešene v našo državo, pa doslej še niso žigosane z našim žigom, se morajo predložiti radi žigosanja. 2. Obveznice vojnih posojil se ne bodo ves popisovale in žigosale, zato naj se ne predlagajo več. 3. Gornji rok za žigosanje se po sporočilu reparacijske komisije ne bo več podaljšal. Lastniki nežigosanih obveznic predvojnih posojil, ki obveznic do gornjega roka ne

klajo žigosati, bodo trpeli škodo, ker se take obveznice ne bodo upoštevale pri razdelitvi dolgov in jih naša država tudi ne bo mogla zamenjati. 4. Prošnje za naknadno žigosanje je z obveznicami vred predložiti generalni direkciji državnih dolgov v Beogradu. 5. Prošnje je opremiti s kolkom po zakonu o taksah.

g Uvoz sladkorja iz Češkoslovaške je v zadnjem letu znatno padel. Glasom statistike sladkornega sindikata v Pragi je padel izvoz sladkorja v Jugoslavijo napram lanski sladkorni kampanji za 9426 ton. Lani se je izvozilo v Jugoslavijo vsega 14.938 ton sladkorja, a letos samo 7602 toni. Vzrok leži v tem, da se je letos pri nas pridatlo mnogo več sladkorja kakor lani, ko smo bili skoraj popolnoma navezani na uvoz.

Češkoslovaška bo kovala zlat denar. Na predlog finančnega ministra dr. Rašina bo češkoslovaška vlada v kratkem predložila parlamentu zakon o kovanju zlatega denarja. S kovanjem zlatega denarja hoče dr. Rašin doseči trajno utrjevanje češkoslovaške valute.

Prodaja lipovega lesa. Dne 6. decembra 1922 ob 10. uri se proda v državnih protezni delavnici v Ljubljani, Aškerčeva ulica 3, nasproti tehnične srednje šole 51 kub. metrov suhega lipovega lesa (žagana bruna in deske), uporabljivega za rezbarje in mizarje. Varščina za udeležence dražbe znaša 50 dinarjev. Interesent si lahko ogledajo les v protezni delavnici vsak delavnik od 9. do 12. ure in dobe potrebna pojasnila pri upraviteljstvu delavnice.

Skrb naše vlade za invalide.

I.

Kaj in koliko je storilo ministrstvo za socialno politiko v prilog invalidom, nam priča nedavno izišlo poročilo tega ministrstva o delovanju v letih 1918—1921.

Poročilo se začne s pregledom delovanja stalnega medzavezniškega komiteta za proučevanje invalidskega vprašanja, v kolikor se to delovanje nanaša na invalide v Srbiji, ki so bili invalidi že za časa evakuacije Srbije ali pa so postali invalidi v dobi okupacije. V Franciji se je osredotočila skrb za zavezniške invalide in tam so odbori, ki jim je bila poverjena ta lnaoga, skrbeli tudi za invalide iz Srbije.

Poseben srbski pododbor pa je skrbel zlasti za zdravljenje invalidov in za nabavo protez; skrbel je tudi za njihov bodoči poklic in jih je dal učiti takega dela, ki je odgovarjalo njihovi delovni sposobnosti. Po osvobojenju Srbije in po ujedinjenju z ostalimi jugoslovenskimi deželami, je skrb za invalide postala važna in resna naloga nove države.

Samo v Srbiji (kraljev. Srbija in Macedonija) je bilo 137.663 invalidov, vdov in sirot. V celi državi je bilo priglašanih 137.984 samih invalidov, od katerih je komisija spoznala 66.981 neozdravljivih invalidov, 11.764 ozdravljivih, skupno tedaj 78.705 invalidov (brez vdov in sirot). Odklonjenih je bilo 53.422 vojnih poškodovancev.

Invalidni odsek v ministrstvu za socialno politiko deluje v zvezi z organizacijo invalidov, ki ima svoje podružnice v Zagrebu, Ljubljani in Sarajevu.

Upravičenost do invalidne rente določajo invalidska sodišča, ki jih obstoja 39; najvišja instanca je vrhovno invalidsko sodišče v Beogradu. Po prevratu je bilo zelo malo naprav, ki so služile invalidom. Zagrebška bolnica je imela ortopedičen oddelek in delavnico za proteze, kakor tudi šola za slepe invalide ter sanatorij za tuberkulozne. V Ljubljani je bila invalidska bolnica, v Banjaluki bolnica s šolo in z izdelovalnico protez s podružnicami v kopališčih Ilidža in Slatina. V ostalih delih države ni bilo nobenih specialnih naprav niti za zdravljenje niti za vzgojo invalidov.

Zato je bilo treba mnogo dela in s priznanjem mora vsak rabsoden invalid ugotoviti, da je ministrstvo za socialno politiko storilo mnogo dobrega za vojne invalide. Ustanovilo je v letih 1919—21 sledeče zavode in naprave. Ortopedične bolnice: Beograd, Niš, Ljubljana. Delavnice za proteze: Beograd, Niš, Ljubljana, Celje, Trebinje, Banjaluka. Kopališke sanatorije: Rogaška Slatina, Dolenjske Toplice, Vranja, Koviljača. Zdraviliške postaje: Vranjske, Mataruške, Ribarske, Niške, Topuske toplice, Lipik, Daruvar, Varaždinske Toplice in Palič (pri Subotici). Sanatoriji za tuberkulozne invalide so bili ustanovljeni v Golniku, Tuzli, Niški Banji in Surdulici. Šole za invalide: Ljubljana, Celje, Zemun, Niš. Za slepe invalide so šole v Ljubljani in Zemunu. Postaje za prehodno bivanje invalidov obstojajo v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani in Kragujevcu.

Za te naprave se je izdalo leta 1920 — 7.763.746 dinarjev, leta 1921 — 83.779.007 dinarjev, za letošnje leto pa je določenih 52.587.750 dinarjev. V treh letih je šlo tedaj samo za vzdrževanje invalidov 144.130.503 dinarjev.

Najpomembnejši zavod je oni v Zemunu, katerega vodi odlični strokovnjak g. Ramadanović. G. Ramadanović je začel svoje delo že leta 1917 v Franciji in sicer v šoli oslepelih srbskih invalidov v Bizerthu. Ko se je vrnil v osvobojeno domovino, je ustanovil v Zemunu »Kralja Aleksandra dom za slepece«. V tem domu so delavnice za poučevanje slepcev za razne obrti, šola za učenje čitanja in za splošno izobrazbo; tu je celo tiskarna, v kateri delajo izključno slepi invalidi, ki stavijo in tiskajo čitanke ter zabavne knjige za slepece. Dosedaj se je vzgojilo v tem zavodu 86 slepih invalidov, ki so nastopili samostojne življenjske poklice. Sedaj se nahaja v zavodu 77 slepcev in sicer 36 jugoslov. invalidov, 7 ruskih, 4 učitelji in dva mojstra slepeca, 6 civilnih slepcev, 4 deklice, pet fantov in 13 otrok. Zavod bo postal centrum za vzgojo slepcev iz cele države.

Razno.

Koliko ljudi je izgubila Rusija? Iz Varšave poroča »Centropress«, da je imel ruski sovjetski komisar Semaško v Znanstvenem domu v Moskvi predavanje o posledicah svetovne vojne. Po njegovih podatkih je izgubila Rusija skoraj 14 milijonov ljudi. Upadanje porodov izkazuje nadaljnih 4.855.000 izgube. Če prištejemo še ljudi, ki so umrli od gladu in na nalezljivih boleznih, moramo računati, da je Rusija izgubila skupno 20 milijonov ljudi.

Ples v Nemčiji prepovedan. Padec nemške marke je imel med drugimi dalekosežnimi tudi popolnoma nepričakovane posledice — prepoved plesa. Težek gospodarski položaj sili Nemčijo k varčevanju. Radi tega je izdala vlada naredbo, da se morajo vsa zabavišča v Nemčiji — in teh ni malo — zapreti. Tako bo letošnji ples v Nemčiji precej žalosten, posebno za zabave željni mladi svet. Silno v skrbeh so baje skrbne matice, katerim je usoda poklonila mnogo naslednic, kako jih bodo spravile pod klobuk.

Glad v Rusiji ponehuje. Glasom poročila moskovskih »Izvestij« se je ruska gladovna katastrofa letos znatno zmanjšala in to vsled tega, ker je bila deloma boljša letina, deloma pa ker se je vsled glada, ki je vladal lanskemu in še letošnjo zimo, znižalo število prebivalstva za dva in pol milijona, to je za 16 odstotkov. V baškirski republiki je glasom »Izvestij« pomrlo od gladu 25% prebivalcev. Število živine je nazadovalo le v področju Volge za preko 2½ milijona, a v 5 področjih Ukrajine le za prek 1 milijon glav.

Število tujcev v Švici. Kljub vsej veliki valutni razliki je v zadnjem času navailo na Švico velikansko število tujcev, tako da šteje Švica poleg svojih 3.880.000 državljanov še 405.000 tujcev.

Zamorec s 40 ženami. V državi Ohio (Zedinjene države) je bil aretiran zamorec Jones, ki je priznal na policiji, da se je zakonito poročil s svojo 40. ženo in da se nobena njegovih žena noče ločiti od njega. Kakor je videti, imajo zamoreci zelo dobre živce, da prenašajo kar 40 žena, dočim je »kulturnemu« možu še ena preveč...

Zaroke v vladarskih hišah. Kakor poroča »Daily News« iz Bruslja, se bo v kratkem vršila zaroka belgijskega prestolonaslednika princa Leopolda s špansko infantinjo Beatrice, najstarejšo hčerko španskega kralja Alfonza. Prestolonaslednik je star sedaj 21 let, infantinja pa 18. Druga zaroka, najbrže istočasno, se bo vršila med belgijsko princeso Marijo Jožefo in italijanskim prestolonaslednikom.

Velika potresna katastrofa je obiskala v soboto južno Ameriko. Več mest, med njimi Buenos Aires, Santiago, Chile itd. ter mnogo vasi je težko poškodovanih. Potresu so sledile velike poplave. Oškodovanih je tudi mnogo jugoslovenskih naseljenikov.

Popis predvojnih dolgov Avstro-Ogrske. Ministrstvo financ je dovolilo, da se more do 15. decembra t. l. popisati in žigosati obveznice predvojnih dolgov bivše Avstro-Ogrske. Prošnje za naknadno žigosanje se morajo poslati generalni direkciji državnih dolgov v Beogradu.

Zvišanje železniških tarif na Ogrskem. Z 20. novembrom se na ogrskih državnih železnicah zvišajo tarife v osebnem prometu za 100, v tovarnem za 30 do 200 odstotkov.

Naš prvi aeroplan brez motorja. Štefan Hosu, pilot novosadskega letalskega arsenala je izumil aparat za letanje brez motorja. Njegov aparat ima to prednost, da se lahko dvigne tudi iz ravnine v zrak, kjer vzdrži lahko 8 do 12 ur.

Italija odda telefonske urade v najem. Ker izkazujejo italijanski telefonski uradi in centrale deficit, je Mussolinijeva vlada sklenila, da odda celokupno telefonsko službo cele države z vsemi uradi in centralami v najem privatnim podjetjem.

Nemiri v Judenburgu. V Judenburgu na Gornjem Štajerskem je prišlo do delavskih nemirov. Aretiranih je bilo več delavcev, kar pa je kritično razpoloženje le še poslabšalo. Pobunjeni delavstvo je oboroženo. Avstrijske oblasti so odposlale proti delavcem orožniške čete, katere podpira Heimwehr. Kaj je vzrok gibanju, listi ne poročajo, sodi pa se, da ima vsa zadeva politično, komunistično ozadje.

Naraščanje blaznosti v Ameriki. Ameriški listi beležijo statistične podatke o naglem naraščanju blaznosti v Ameriki. Ta pojav pripisujejo alkoholni prepovedi. Brezpogojni častilci Bacha so iznašli neko novo alkoholno pijačo, tzv. munšajn, ki jo izdelujejo skrivaj in katere ima skrajno škodljive posledice. Tako se je število blaznih pomnožilo samo v mestu Chicagu za 160 odstotkov. Na teden zblazni okoli 150 ljudi, ki so noma zaradi uživanja munšajna.

Alkohol določevalec državne usode. Nepričakovana zmaga demokratov pri volitvah v ameriški senat je splošno presenetila, ker ni bilo nikakor mogoče proumeti, kako da se je politično mnenje v Ameriki tako naglo spremenilo. Razrešitev te zagonetke dobivamo komaj sedaj iz vesti ameriških listov, ki naglašajo, da je demokratom pripomogel do zmage — alkohol. Za vse področje severoameriških Zdrženih držav velja prohibicija, to je prepoved alkoholnih pijač, kar pa večini Amerikancev ni pogodu; privoščili bi si večasih radi kako četrtinko vina, piva ali whiskyja. To odpornost večine Američanov proti prohibiciji so spretno izrabili demokrati za volitve ter obljubljali svojim volilcem, da bodo, ako zmagajo, uknili zakon o prohibiciji ter zopet dovolili prodajo alkoholnih pijač. To je vleklo in demokrati so si priborili že pri teh volitvah neznamenno večino. Tako je v Ameriki alkohol, ki je poleg denarja najmogočnejši vladar sveta, odločil politično usodo države. Če bodo mogli demokrati že sedaj uresničiti svojo obljubo, je drugo vprašanje; počakati bodo morali najbrže še do prihodnjih volitev, da se še bolj okrepe.

30 milijonov vstopnine. Seveda ruskih rubljev. V Moskvi se je namreč mudil sloviti češki virtuozi Jan Kubelík, ki ga je posebej povabila sovjetska vlada, da zaigra novi buržoaziji. Vstopnina je iznašala 30 milijonov rubljev. Ob istem času pa ruski umetniki in znanstveniki kot stari, nepotrebni »buržuji« umirajo od gladu —.

Darujte za Jugoslovensko Matico!

ARKO LIQUEUR TRIPLE SEC

98

Kupi se
hiša s pekarijo

v Ptuj. Naslov pove uprava lista. 102 2-1

Seno, slamo, drva, premog, žito, krompir, sadje in druge deželne pridelke kupuje in prodaja 63

ANDREJ OSET, Maribor, Aleksandr. c. 57

Zahtevajte v vsaki gostilni in v vsaki tobakarni

„NARODNI LIST“

Usnjarska industrija d. d. na Bregu pri Ptuj

»PETOVIA«

Izdeluje vsakovrstno usnje, čevlje, fine in navadne, gamaše, torbice, listnice, denarnice in drugo fino galanterijo.

Cene nizke, postrežba točna.